מסורת הש"ס עם הוספות

א) עירובין לד. כתובות לא., ב) עירובין דף לח., ג) תוספתא שבת פרק א, ד) לקמן קח. עירובין ו. [יע:] כב. נט: נה., ה) לקמן צט., ו) ז., ז) כמו לעיל יב. עירובין כב., ח) ח:, ט) ט., י) מוציא - לקמן צב. מושיט - לקמן צו. מעביר - לקמן ח סע"ב וע"ש בתוד"ה לימא, כ) כדלקמן ז ריש ע"א, ל) [ועי' תוס' עירובין סז: ד"ה ומאן], מ) סוף ה"א, נ) ויקרא כ יד, ס) ה"ט.

מידי דהוה אמעביר חפץ ברה"ר התם לאו אע"ג דכמה דנקיט ליה ואזיל פטור כי מנח לי' חייב ה"נ ל"ש מי דמי התם כל היכא דמנח ליה מקום חיוב הוא הכא אי מנח ליה בסטיו מקום פטור הוא אלא מידי דהוה אמעביר חפץ מתחלת ד' לסוף ד' התם לאו אע"ג דאי מנח ליה בתוך ד' אמות פטור כי מנח ליה בסוף ד' אמות חייב ה"נ ל"ש מי דמי התם לגבי דהאי גברא מקום פטור הוא לכ"ע מקום חיוב הוא הכא לכ"ע מקום פטור הוא אלא מידי דהוה אמוציא מרה"י לרה"ר דרך צדי רה"ר התם לאו אע"ג דאי מנח ליה אצדי רה"ר פטור וכי מנח ליה ברה"ר חייב ה"נ ל"ש מתקיף לה רב פפא הניחא לרבנן [א] דאמרי צדי רה"ר לאו כרה"ר דמי אלא לר' אליעזר (בן יעקב[א]) דאמר צדי רה"ר כרה"ר דמי מאי איכא למימר א"ל רב אחא בריה דרב איקא אימור דשמעת לר"א (בן יעקב[ב]) דאמר צדי רה"ר כרה"ר דמי היכא דליכא חיפופי אבל היכא דאיכא חיפופי מי שמעת ליה הלכך להא דמיא [ג] א"ר יוחנן ומודה בן עזאי בזורק תניא נמי הכי [א] המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב אחד המוציא ואחד המכנים (א) ואחד הזורק ואחד המושיט בן עזאי אומר המוציא והמכנים פטור המושיט והזורק חייב: [ג] [ב] ת"ר ד' רשויות לשבת רה"י ורה"ר וכרמלית ומקום פטור ואיזו היא רה"י [ג] חריץ שהוא עמוק י' ורחב ד' וכן גדר שהוא גבוה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה ואיזו היא רה"ר [ד] סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רה"ר גמורה אין מוציאין מרה"י זו לרה"ר זו ואין מכניסין מרה"ר זו לרה"י זו ואם הוציא והכניס [ה] בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת ונסקל [ו] אבל ים ובקעה ואיסטוונית והכרמלית אינה לא כרה"ר ולא כרה"י [ז] ואין נושאין ונותנין בתוכה ואם נשא ונתן בתוכה פטור [ח] ואין מוציאין מתוכה לרה"ר ולא מרה"ר לתוכה ואין מכניסין מרה"י לתוכה ולא מתוכה לרה"י ואם הוציא והכניס פטור [ט] חצרות של רבים ומבואות שאינן מפולשין עירבו מותרין לא עירבו אסורים אדם עומד על האיסקופה נוטל מבעה"ב ונותן לו נוטל מעני ונותן לו ובלבד שלא יטול מבעה"ב ונותן לעני מעני ונותן לבעה"ב ואם נטל ונתן שלשתן פטורים אחרים אומרים איסקופה משמשת ב' רשויות בזמן שהפתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ ואם היתה איסקופה גבוהה י' ורחבה ד' ה"ז רשות לעצמה: אמר מר זו היא רה"י למעוטי מאי למעוטי הא [י] דר' יהודה [ד] דתני' יתר על כן א"ר יהודה מי שיש לו ב' בתי' בשני צדי רה"ר עושה לחי

רש"י

מידי דהוה אמעביר חפץ בר"ה. יותר מד' אמות וכל כמה דלא מנח ליה פטור וכי אנחיה חייב ואע"ג דאיפסיק הילוכא ביני וביני: מתחלת ד' לסוף ד'. אמות מצומצמות: לכולי עלמא מקום חיוב. אם יטלהו חוץ לד' ויניחהו כאן שהרי העבירו ד' שלימות: אצדי ר"ה. מרה"י לר"ה (ב) כגון חצר שנפרץ לר"ה דהוי מקום המחילה צדי ר"ה ופליגי בה ר' אליעזר ורבנן בעירובין בפ' כל גגות ואמרי רבנן דלאו כר"ה דמו ואפ"ה כי אפיק מרה"י לר"ה דרך שם חייב: היכא דליכא חיפופי. כגון הסיא דעירובין: היכא דאיכא חיפופי. נועצים יתדות קטנות לפני הכותל שיחופו שם עגלות וקרונות ולא יחופו בכותל ויפילוהו: מי שמע' ליה. דהוי ר"ה ואפילו הכי כי מפיק[ד] לר"ה דרך שם חייב: בזורק. מחנות לפלטיא דרך סטיו דחייב דהא לא נח בכרמלית מידי: המכנים והמוציא פטור. דמהלך כעומד והא נח גופו בכרמלית: ד' רשויות. כולהו מפרש ליה: גדר. כותל שהוא גבוה י' ורחב ד' הוי רה"י: סרטיא. מסילה שהולכין בה מעיר לעיר: פלטיא. רחבה של עיר שהם מתקבצין לסחורה: ומבואו'. של עיר רחבים י"ו אמה[ה]: המפולשין. משני ראשיהן לפלטיא[ו]: ענוש כרת. בלא התראה: ונסקל. בהתראה: בקעה. שדות הרבה קנפני"א בלע"ז: איסטוונית. שלפני החנויות שיושבים שם סוחרים: והכרמלית. לקמיה[ז] פריך אטו כל הני ים ובקעה לאו היינו כרמלית דקתני תנא לעיל: אינן לא ברשות היחיד. משום דדמיא לרה"ר דאין להם מחיצות: ולא ברה"ר. דאינן דומין לדגלי מדבר[ח] דלאו להילוכא דרבים עבידי: אין נושאין ונותנין בתוכן. כלומר אין מטלטלין בהן אלא בתוך ד' משום דדומין לר"ה וגזרו בהן רבנן אטו ר"ה: ואם הוציא והכניס פטור. וזו היא כרמלית האמורה למעלה: חצר של רבים. שפתוחין לחצר בתים רבים וחצר פתוחה לרה"ר ובני הבתים יוצאים דרך החצר לרה"ר: ומבואות שאינן מפולשין. שראשו אחד סתום וחצרות פתוחין לו ובני החצרות יוצאין דרך מבוי לרה"ר: עירבו. כל הבתים של חצר יחד בפת וכן לענין המבוי אם עירבו החצרות הפתוחות לו ביחד: מותרים. להכניס ולהוציא מן הבתים לחצר וכן מן החצרות למבוי: לא עירבו אסורין. מפני שהבית מיוחדת לבעליה והחצר רשות לכולן ונמצא מוציא מרשות לרשות אע"פ ששתיהן רה"י לעשות[ו] סייג לתורה להרחיק (ג) שלא יוציא מרה"י לרה"ר. והך מילתא לאו מחילוק ד' רשויות היא דבין עירבו בין לא עירבו רה"י היא והמוציא מתוכו לרה"ר חייב[ח]: אדם עומד על האסקופה נוטל מעני העומד בחוץ ונותן לו כו'. וזה מקום פטור שהוזכר למעלה שאינו חשוב רשות לעצמו לפי שאינו רחב ד' כדמפר' לקמן[ט] ובטל אצל רה"י ואצל רשות הרבים: ובלבד שלא יטול כו'. דמזלזל באיסורי שבת לכתחלה לגרום הוצאה מרה"י לרה"ר וגזירה דילמא אתי לאקולי ולאפוקי להדיא מרה"י לרה"ר: משמשת שתי רשויות. פעמים שהיא משמשת בתורת רה"י ופעמים כרה"ר. ולקמיה[י] מפרש לה בשילהי כולהי שמעתא: הרי זו רשות לעצמה. אע"פ שהיא רה"י כדאמרינן לעיל בגדר גבוה י' ורחב ד' הויא רשות בפני עצמה ואין מוציאין מן הבית לתוכה. ולקמן[י] מפרש טעמא: בשני צדי רה"ר. זו כנגד זו:

תוספות

מידי דהוה אמעביר חפץ בר"ה. ה"ל למנקט המוציא דאיירי ביה לעיל דכל כמה דלא מנח ליה מיפטר אלא משום דבתר הכי נקט מעביר נקט ליה נמי השתא ובכל ענייני העברה בר"ה קאמר:

התם כל היכא דמנח ליה מקום חיוב הוא. ומוציא ומושיט ומעביר ד"א בר"ה דרך למעלה מי' דחייב[כ] אע"ג דאי הוה מנח ליה למעלה מי' פטור מ"מ תחתיו במקום שמהלך מקום חיוב הוא אבל סטיו הקרקע נמי מקום פטור הוא:

מידי דהוה אצדי ר"ה. וא"ת מה פשוט לן יותר דרך צדי ר"ה מדרך סטיו וי"ל דדרך בית שיש לפניו צדדין וכן היה מסתמא במשכן:

היכא דאיכא חיפופי כו'. ותימה בפ' כל גגות (עירובין צד. ושם) פריך ולפלוג בצדי ר"ה דעלמא פירוש ואמאי פליגי בחצר שנפרצה ומשני אי הוי פליגי בעלמא ה"א כי פליגי רבנן עליה ה"מ היכא דאיכא חיפופי אבל היכא דליכא חיפופי מודו קמ"ל משמע דר"א נמי פליג בדאיכא חיפופי וי"ל דה"ק קמ"ל דהיכא דליכא חיפופי דוקא פליגי אבל היכא דאיכא חיפופי מודה רבי אליעזר אי נמי ההיא סוגיא כרב פפא דהכא דלא מחלק:

המושיט והזורק חייב. וא"ת אמאי מודה במושיט וזורק כיון דלא יליף דרך סטיו מדרך נדי לענין (ד) מעביר ה"נ לא נילף בזורק ומושיט וי"ל דלבן עזאי מעביר דרך נדי נמי פטור אע"ג דהיה במשכן משום דמהלך כעומד דמי אבל זורק ומושיט דרך סטיו יליף מזורק ומושיט דרך נדי:

ארבע רשויות לשבת. ק' לרשב"א ליתני ה' רשויות דהא קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה הזורק מר"ה לתוכו או איפכא חייב[ל] ואין מטלטלין בו אלא בד"א וי"ל דההיא רה"י גמור אלא לענין דאין מטלטלין בו אלא בד"א עשאוה ככרמלית והרי כבר שנה רה"י וכרמלית ולהכי נמי לא תני חצר שלא עירבו[מ]:

כרמלית. בירושלמי בריש שבת[נ] תני ר' חייא כרמל[ס] רך (ומלא[ז]) לא לח ולא יבש אלא בינוני ה"נ כרמלית אינו לא כרה"י ולא כר"ה:

יתר על כן א"ר יהודה. הכי מיתני' בתוספתא פרק ז' דעירובין[ע] אחד חלון שבין ב' חצרות ואחד חלון שבין שני בתים כו'[ח] וגשרים ונפשות ור"ה מקורה מטלטלין תחתיו בשבת דברי ר' יהודה יתר על כן א"ר יהודה כו' פירוש יתר ע"כ בשני בתים משני צדי ר"ה דאף על גב דליכא למימר פי תקרה יורד וסותם כמו בגשרים ונפשות ור"ה מקורה דרישא אפ"ה נושא ונותן באמצע דקסבר ר"י ב' מחיצות דאורייי' כדאמרן בפ' כל גגות (עירובין נה.) וא"ת אמאי לא מייתי הכא מתני' דכל

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמו סעיף א:
יט ב מיי' שם הלכה א וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ה:
כ ג מיי' שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ג:
כא ד מיי' שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ז:
כב ה מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ג:
כג ו מיי' פי"ד שם הל' ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יד:
כד ז מיי' שם הל' ט וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שמו סעיף ג:
כה ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם:
כו ט מיי' פ"א מהלכות עירובין הל' ה סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שפו וסי' שפו סעיף א:
כז י מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה י סמג שם טוש"ע א"ח סי' שמד סעיף ב:

רבינו חננאל

זהו כרמלית. לבן עזאי כאילו עומד בסטיו שנמצא מוציא מכרמלית לרחבה אלא לרבנן אמאי חייב ואמרי מידי דהוה אמוציא דרך צדי רשות הרבים התם לאו אע"ג דאי מנח ליה בצדי רה"ר פטור כי מפיק ליה לרה"ר חייב הכא נמי כך והוא דאית להההוא כותל שהוא צדי רה"ר. חיפופי. פי' אבנים יוצאות מן הקיר כזיזים כדי שלא יחופו ויחככו הבהמות ובני אדם העוברים ובאין בקיר ויהרסוהו דאפי' לר' אליעזר דאמר צדי רה"ר כרה"ר הן היכא דאיכא חיפופי דברי הכל לאו כרה"ר נינהו. א"ר יוחנן מודה בן עזאי שהזורק מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב. תניא נמי הכי אחד המוציא ואחד הזורק ואחד המושיט ואחד המכנים מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב בן עזאי אומר המוציא והמכנים פטור המושיט והזורק חייב מ"ט לא אמרי' קלוטה כמו שהונחה: ת"ר ד' רשויות לשבת. רה"י ורה"ר כרמלית ומקום פטור. פשוטה היא זו הברייתא וגם פירשוה הראשונים ממני. איזו היא רה"י חריץ עמוק י'

רב נסים גאון

מתקיף לה רב פפא הניחא לרבנן דאמרי צידי רשות הרבים לאו כרשות הרבים דאמו אלא לר' אליעזר דאמר כרשות הרבים דאמו מאי איכא למימר. ופלוגתא דר' אליעזר ורבנן במס' עירובין בפרק כל גגות העיר (דף צד) דתנן חצר שנפרצה לרה"י או המכנים מתוכה לרה"י או מרה"י לתוכה חייב דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים מתוכה לרה"י ומרה"י לתוכה פטור ואמרי' בגמ' ואי בעית אימא בצידי רה"ר קמיפלגי דר' אליעזר סבר צידי רה"ר כרה"ר דאמו ורבנן סברי צידי רשות הרבים לאו כרה"ר דאמו: הבקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה בימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן. פירוש בתוספתא במסכת טהרות בפרק המסכן [פ"ו] אלו הן ימות החמה משתעקר תבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שנייה ומפורש הרביעה במסכת תענית (דף ו) בפ"א: והא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואחד המכנים אחד המושיט ואחד הזורק בן עזאי: (ב) רש"י ד"ה אצדי רשות הרבים מרה"י לרה"ר דרך צדי רה"ר כגון חצר: (ג) ד"ה לא עירבו וכו' לתורה להרחיק האדם מן העבירה שלא יוציא: (ד) תוס' ד"ה המושיט וכו' מדרך נדי לענין מוציא ה"נ לא נילף וכו' וי"ל לבן עזאי מוציא דרך נדי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה התם כל היכא כו' למעלה מי' פטור. עיין לקמן קב ע"א תד"ה והוליכו:

ליקוטי רש"י

דאיכא חיפופי. סמוך לבתים שנותנין אצלן מן הבתים אבנים ומכשולין להרחיק מיכוך העגלות [כתובות לא.]. נועצין יתידות אבנים גדולות סמוך לכותל שלא יזיקוהו קרונות [עירובין צד.]. וכרמלית. מדרבנן לגזור רשות מדבריהם לשבת שאסור להכניס ולהוציא ממנו לרשות היחיד ולרשות הרבים ושמו כרמלית כדתניא בפרקין ארבע רשויות לשבת כרמלית לשון יערו וכרמלו (ישעיה י) שאינו לא הילוך תמיד לרבים ולא מיוחד לרשות היחיד [לעיל ג:]. גדר שהוא גבוה י' ורחב ד'. דאמרינן מארבעה לדדין גוד אסיק פני המחיצה על ראשו ונמצא ראשו מוקף מארבעה לדדין וחללו [לקמן ע"ב]. סרטיא. דרך הילוך בני אדם. פלטיא. רחוב לשווקים. בקעה. כרמלית היא ואיסורא דרבנן הוא [עירובין ז:]. חצרות של רבים. שפתוחין בתים הרבה לחצר אחד ובני הבתים זה על זה שאין יכולין להוציא מן הבתים לחצר אלא ע"י עירוב מפני שהבית רשות מיוחדת לו ולחצר רשות חבירו מושל בה ונמצא מוציא מרשות לרשות ... (קל:) [שם יב.] שלמה תיקן עירובי חצירות וגזר שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד חבירו לעשות סייג והרחקה לאיסור תורה ... [שם כא:]. [המשך בעמוד ב]

הגהות וציונים

א] [בעירובין ובכתובות לא נזכר בן יעקב] (גליון) וכן ליתא בכת"י וראשונים ובפנ"י כתב דנוסחא מוטעית היא: ב] [ליתא] (גליון): ג] לפני ברייתא זו היה לפני המאירי וראבי"ה (סי' רא דף 276, ועיי"ש בהערה 14) ב' מימרות נוספות אמר עולא אין דרך רשות הרבים בבבל, אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים (בראבי"ה כתב דבמימרא השנייה היא בעירובין (ו ע"ב כב ע"א) ועיין בשו"ת יכין ובועז ח"ב סימן יד שמשמע ג"כ שגרס כן כאן: ד] יש להוסיף מרה"י לר"ה: ה] ס"א לסרטי (דברי נחמיה): ו] אולי צ"ל עשו: ז] צ"ל ומלא וכך העתיק הערוך ועי' מנחות סו ע"ב] (גליון): ח] מן תיבת "אחד חלון" עד תיבת "כו'" אין כאן מקומם ומיותר, וצ"ל גשרים בלא וא"ו דמילתא באנפיה נפשיה הוא (מראה כהן עיי"ש):